

Kremenjak

Politički list za interese grada Šibenika i okolnih sela.

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na pò godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu.

Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novč.)**

Pragmatika je sakcionirana.

Borba koju su vodili naši delegati u zajedničkom saboru u Pešti za prava narodna, za njegovu čast i ponos, unicum je u našem političkom razvitku. Ta nas je borba pred forumum Evrope prikazala u jakom svjetlu kao realan elemenat, pun patriotizma, slobodoumlja i širokih političkih vidika. Naprotiv šovinistički Magjari ti razvikani prijatelji slobode i pravičnosti, sa iznašanjem željezničke pragmatike udarili su sami sebi žig sramote, samonasilja, egoizma i robstva. Ni ovom prigodom njesu mogli zatajiti svoju mongolsku narav, koja ne poznaje ničija prava, ničiju slobodu.

Premda njesmo nikada vjerovali u prijateljstvo Beča, ipak posumnjamo da će uočigled istine zakona, koji je na našoj strani, doći do sakcioniranja željezničke pragmatike. Ipak je došlo! I najsljepiji sad vide kuda ovo vodi, za čim se ide i u koga se možemo pouzdati. Nesmijemo zaboraviti historičnu zapuštenost, istjeranje zastupnika iz carskih dvorova za vrieme narodnog pokreta u Banovini, Beckov odgovor našim zastupnicim o riješenju uredovnog jezika, ni ovaj najnoviji atentat na narodna prava sankcioniranjem jednog paragrafa, koji je u opreci sa zakonom, pravom i zdravim razumom. Dok su se naši delegati sa zakonom u ruci borili za svoj jezik, Pešta susjeda Beču, ruši nam narodnu vladu a šalje nam za bana čovjeka crne prošlosti, da provede kuenovska nasilja nad poslušnim, odanim i vjernim Hrvatima. Sve su ovo teške činjenice, neoprostivih uvreda počinjene na štetu našeg političkog razvitka.

Što da radimo? Stisnimo redove, podržajmo budnu narodnu svijest, opći glas treba da bude svakog dobromislećeg narodnjaka. Ovoj navali treba se suprotstaviti narodnim radom na gospodarskom, kulturnom i političkom polju. Mase nam treba organizirati, prosvjetno i ekonomski podignuti. Realnim radom propagirajmo jedinstvo sa jednokrvnom braćom. Na taj temeljni kamen naše novije politike, kojeg se neprijatelji još najviše plaše, sad je naperen juriš. Vode ga svom snagom i tajnim planovima crna franko-furtimaška bagra, koja svoju tudjinsku politiku krije pod plaštom najradikalnijih i najzvučnijih fraza. — Jedinostveno i složno stojmo prot udruženim neprijateljima!

Politički kameleoni.

Češće se čuje i čita u našim političkim i literarnim listovima, da naš narod nije politički dobro uzgojen, odnosno da politički nije zreo. Isto tako susretamo se češće po našim listovima sa prigovorima, da se narod u ovoj ili onoj borbi nije znao snaći, da ovo ili ono pitanje, koje zasijeca u njegov politički život, nije shvatio

ili da ga ne rješava. Ovakovi su i ovi prigovori donekle ispravni, ali njesu opravdani, jer nikome nije bilo do toga da u detaljima iznese na površinu uzroke svim tim rdjavim simptomima. Doduše, prigovaralo se koječemu i neki su se uzroci narodne političke nezrelosti najoštrije žigosali. Mi ćemo ipak kazati da u političkom životu našega naroda glavnu ulogu igraju „politički kameleoni“. Drukčije ih ne mogosmo okrstiti, jer su u svemu i po svemu nalični kameleonima, samo razlikom tom, što kameleoni mijenjaju boju tijela, dočim politički kameleoni mijenjaju boju duše, boju srca, boju karaktera i poštenja. Ljudi, koji lih iz prkosa lih iz sobstvenog interesa bacaju pod noge svoja stalna načela, svoje političko mišljenje ili se bez ikakove griznje savjesti bacaju u tudji politički šator, takovi su ljudi sramota ljudskog društva, oni su šugava ovca u zdravom toru, oni su pogibeljni za društvo kojemu pripadaju. Nisu dapače ni narodu od nikakve koristi ni časti i za to ovo pišemo e da uputimo neorjentirane na opasnost koja narodu prijeti od političkih kameleona.

Čovjek, koji mijenja svoja politička načela te ih zamjenjuje ličnim interesima, jest naprosto kamatnik, koji hoće da mu se naplati svaki korak, što ga je učinio u ime političke stranke kojoj pripada. Ako on kao član jedne političke frakcije gleda i nastoji da izglavi kakav kapital, koji će donijeti njemu kakovu ličnu korist, dočim ni malo ne nastoji da i on svojim radom bilo duševnim bilo tjelesnim pomogne napretku svoga naroda, takav je čovjek bez ikakove političke boje, bez ikakovih stalnih načela i njemu nebi smjelo biti pristupa u narod. Politički kameleon ili šarenjak slatkih je riječi, ispunjen najzamamnijim frazama, glagolja o domovini i narodu, kuje u zvijezde svoga političkog vodju. Umije da se u svakoj prigodi oduševi do entuziazma, plješće rukama i nogama, grdi protivnike do zla boga: a znade razviti svestranu agitaciju i neumorno raditi za svoga vodju. Zavirimo li mu malko u dušu i srce to ćemo na svoje veliko iznenadjenje opaziti veliki kontrast, veliki jaz izmedju njegovog spoljašnjeg djelovanja i unutarnjeg osjećanja. Ako radi, radi za to i pod uplivom ideje i to stalne da i za sebe radi, dočim u njegovu srcu, u njegovoj duši nema nikakvog dubljeg patriotskog osjećaja. U njegovu srcu naći ćemo prosti egoizam, naći ćemo onu živu pohlepu za novcem ili bud kakovim unosnim mjestom.

Politički kameleon ne bori se u politici iz uvjerenja da podpomogne realizovanju stranačkih ideala, već se bori za sebe, a nasluti li i zere da će ta borba ostati bezuspješna, da i njemu ne će donijeti bud kakova interesa, onda odmah klone, napušta izdajnički svoju stranku, gazi svoja politička načela i bez ikakove muke, bez ikakova stida i srama ostavlja na bojištu svoje sumišljenike, te hladnokrvno prelazi u tabor do juče svojih pro-

tivnika. U tom novom taboru, pošten čovjek ne bi se nikako znao snaći, udarilo bi mu rumenilo u lice; politički kameleon naprotiv lako se umije da snadje bez ikakve muke, pa znao il ne znao da u tom protivničkom taboru stoje ljudi narodu protivni, njemu je deveta u plugu. Ne grize ga savjest što počinja izdajstvo, niti se on pere: njega je zasljepio osobni interes i pred njim mora da pada sve drugo.

U novom političkom taboru politički kameleon jednako radi kao i prije: jednak je ostao na jeziku i u duši, pa ako dodje do spoznaje da je i u toj političkoj frakciji ugrožen njegov osobni interes, odbjegava ju indiferentno i prelazi u treću. I tako će on obredati sve stranke, promjeniti sve političke boje samo za to, da osjigura svoj obstanak. Da je politički kameleon neprijatelj naroda o to ne treba puno govoriti, a neprijatelj je narodu svaki onaj čovjek, kome je domovina trbuh i novac.

Političkom je komeleonu utisnut na čelo žig sramote te je s jedne strane izvršen preziru i opravdanoj mržnji, dak s druge strane ne uživa ni malo povjerenja. Politička frakcija u koju je on uskočio drži ga uza se, on joj je oružjem u rukama proti njezinim protivnicima, a njegovim do juče političkim sumišljenicima: on joj je u rukama dobra poluga, kojom podkopava kuću njegove braće. Vodje i članovi te stranke, u koju je on uskočio na čistu su sa njegovim karakterom i značajem; na to oni ni malo se računaju, jer su podpunoma uvjereni da u njega patriotskog osjećanja nema, i da će biti uza nje dotle dok mu bude u račun išlo.

Prošetamo li našu narodnu politiku od Pavlinovića pa ovamo, naći ćemo u njoj dosta političkih kameleona, koji su se isticali neki kao javni a neki kao privatni radnici na narodno-političkom polju. Jednaka je stvar i u Banovini, ako ne i gore. Doduše naš je narod siromašan, gospodarski je malo i ništa koraknuo naprijed, pa iz toga neki izvode ono političko šaranje. Ako je tako, onda se opet povraćamo na ono, što smo prije kazali, da je političke kamaleone radjalo siromaštvo i oskudica, dok mi znamo da se politički pošten čovjek ne smije pod živu glavu pokloniti ličnom interesu ili o vome žrtvovati svoj politički karakter.

Prema svemu ovomu je li dakle čudo da naš narod nije politički zreo, kad ga okružuju politički kameleoni, koji su narod, osobito u izbornim borbama izvarali i uveli u nj demoralizaciju i korupciju?! Za to u prvom radu odgovorni su za sve to politički vodje, koji hotimično trpe u svojoj sredini takove šarenjake samo za to, jer im oni dolaze u račun. Njihova je dužnost da takove ljude osvijetle velikom svijećom, prouče ih na svjetlu i onda će vidjeti i upoznati šarenilo njihove duše: opaziti će njihove svijetle ali i tamne strane, koje su kud i kamo veće i zamašitije od onih svijetlih.

Narode! Čuvaj se političkih kameleona.

Radnik i alkohol.

U svim zemljama, za svih vjekova, u svim slojevima naroda piće i pijanstvo glavnim su uzrocima poniženju svakog društva, zakunjalosti morala i propasti političkog života. Nijedno društvo nije izbjeglo manje ili više kobnom alkoholičnom razoru; težak i trgovac, car i sluga, vojnik i državnik, siromah i bogataš postali su fizičkom, moralnom i duševnom žrtvom pogubnog alkohola. Podlegao mu je učenjak i svećenik, a političar, umjetnik i zanatlija žrtvovali su mu svoje najljepše spo-

sobnosti ili poštenje, značaj ili snagu. Alkohol ih je uništio i ponizio svojim primamljivim veseljem.

Piće i nazdravljanje vrijede još i dandanas kao znakovi gostoljublja, kao dokazi prijateljskih osjećaja. U tome se — na žalost — naš narod vrlo iztiče i nema koje slave, sajma, pira ili krsnog imena, a da se tu ne pokaže vino ili koje drugo piće, čega se redovito najviše i potroši. Kad ne bi tome bilo tako, već bi davno škodljivost alkohola bila poznata, te po zaslugi uvažena, i to tim više, što je navika pića kadra da kod siromašnih slojeva naroda ne samo njihovu osobnu i obiteljsku bijedu poveća, nego da njihovo političko ropstvo jače učvrsti.

Nijedan društveni stalež starog ili novog vremena ne strada više od alkoholičkih posljedica, nijedan ne treba tolike odporne snage koliko obrtni proletarijat, kasta, koja od rada svojih ruku i žuljeva živi.

A ovaj je od svih staleža najvažniji, već s toga, što je u najvećem broju. Na njega razorno utiče alkohol u nekolikostrukoj mjeri, jer se čitav niz drugih odšteta grozi upravo ovom staležu prije svih ostalih.

Uz Bacha i Silena kao vodju i prijatelja, siromahu je samo jedan put u propast. Gdje alkohol ne uništi najbolje sposobnosti i svojstva, tamo uništi snagu staleža i odoljivost svakog pojedinca; gdje ne učini od čovjeka zvijer, tamo ga bar uzruja, te uznemiri i ogorči, umjesto da mu dade potrebna mira i pouzdanja.

Što imamo da reknemo o alkoholskom pitanju, to kažemo sa stanovišta naobraženog radnika: alkohol je pogibelj za radnike i za radnički stalež, ugrožava njegovo zdravlje, pa je neprijatelj općeg dobra.

Za to savjetujemo radnika, da u svom vlastitom interesu ne pije, a to mu savjetujemo za to, jer ga volimo. Radniku svjetujemo da ne pije, jer alkohol sprečava brz i čvrst korak razboritog duha na onoj uskoj stazi, kojom je ići pojedincima, društvima i narodima, hoće li naime postići ne samo zdravlje, nego i društveni napredak, prosvjetnu zajednicu i narodnu veličinu.

Radniku je dužnost kao što i životna zadaća, da ovu stazu prvi nastupi. On to mora učiniti, ne samo zbog svoje radinosti, nego u korist svoje obitelji, svoje domovine, svojeg naroda, za sreću i uzdarje čovječanstva — a to su stvari koje se samo onda mogu polučiti, ako se poboljša sudbina onih, kojima na rukama cvjetaju sveti i blagosloveni žulji, onih, koji rade i kojima čelo kiti vijenac znoja.

Pretpotopna praksa u našim školama.

Primamo od kompetentnih krugova i rado uvršćujemo: Premještanjem prof. Kriletića iz zadarske preparandije na dubrovačku ostaje pri prvoj upražnjeno mjesto najvažnijeg predmeta za učiteljsku struku. Ne vidimo još otvorena natječaja, kako bi se barem prividno udovoljilo zakonu i dalo mogućnosti sposobnima, da se natječu. Izgleda, da će se udesiti postupanje po staroj praksi pretpotopnoj. Imenovati će se *privremeno* mehkiši po spremi, a sposobnoću površni. Ovaki imaju jedinu vrlinu dvorskih udvorica, koji će ustreba li rođenu majku ugristi za dojkicu, tek da se domognu višeg položaja i udvora olimpijskim mogućnicima. Prvenstvo i u ovom slučaju imaju svakako popovi, kojima je školska vlast toliko predusretljiva i obilata, da je jedan upravitelj preparandije, dok drugi počiva u hladu i bezbrižno čeka stolicu prof. Kriletića.

Hoće li ovaki ljudi sve i kad bi imali najbolju spremu i nakanu, *smjeti* po svome zvanju i staležu, da u

našoj mladeži rasprostiru naučne ideale prof. Masaryka, ili koga drugog velikana? Mi smo tvrdo uvjereni, da slični niti će htjeti, ni smjeti, a po sposobnosti ni moći drugo da utuvljuju mladeži već basnoslovne gluposti pedagoških reakcionara. To je ono, što bi jednom trebalo da prestane i nigda se ne ponovi, dočim se kod nas još većma rasprostire na štetu nauke i napretka.

Zbog ovakog postupanja podižemo za prvi put naš glas i upozorujemo javnost na jednu golemu nepravdu. Pošto imademo silesiju tužba na školsku vlast glede protekcija i popustljivosti s jedne strane, a bezobzirnosti i progonstva na nepoćudne učitelje, koji su u drugom taboru, molimo naše zastupnike pri otvoru sabora, da razsvijetle malo ovaj labirint, što se zove prosvjetnim.

Nadamo se, da nećemo ostati osamljeni u borbi za istinu i pravicu, već da će nas poduprijeti sve liberalne stranke i novine u našoj zemlji. Svakako, brzo su izbori, a mi ćemo pratiti pozornom tko i koja će stranka ob ovom predmetu povesti *ozbiljnu* i iskrenu diskuciju.

x—y.

Upravo smo znatizeljni kako će se po našu mušku preporandiju riješiti ovo pitanje. Svakako jednog prof. Krietića ne smije da zamjeni jedan *furtimaš*, jer stolica za onaj predmet zahtjeva čovjeka slobodnog mišljenja i naprednih školskih ideala — Ured.

Moderna žena.

III.

Ali ne samo u patricijskim obiteljima i u opće srednjim slojevima, već i među radnicima i među siromasima vlada nerazumna ekonomična uprava. Ob ovoj zalosnoj činjenici osvjedočit se je lako u kojem većem gradu ili velegradu. Radnici ili u opće siromašniji podpuno su zabacili pojam kućne ekonomije a za sveopću konkurenciju i ne mare. Zadržavaju se jedino time, da sav onaj novac, što ga zasluže u šest dana, utope u razdražavajuća pića, i u zabave, koje može da im pruži život, koji je već „na dno“ dospio. I tako se povlače kroz blato i znoj, a u tim orgijama otupi im svako čuvstvovanje i time se silno odalečuju od društva, koje su sami odbjegli. U takovom okuženom ambijentu igraju kolo koli muž toli žena, a da o nevinosti djece i negovrim. Svemu tome uzrokom su još one ruine „kinezkog zida“, koje potiskavaju muža odnosno ženu, kao da i oni — kad bi bili moderno uzgojeni — ne bi smjeli utjecati u javni rad i život.

Prema načelu modernog demokratizma muž pa i žena imaju socialnu zadaću. Dandanas je socialno pitanje od tolike važnosti i od tolike potrebe, da se njime mora baviti ne samo muž nego i žena. I žena mora da razmišlja o socialnim zadacima i mora da njima i po njima djeluje u solidarnoj zajednici sa mužem.

Dandanas socialno pitanje nije nikakova filantrop-ska ili humanitarna zabava. Ono je istinski i realni rad, koji se kreće oko toga i kome je zadaćom to, da se u zakoni socialna pravednost i jednakost. Za to je od prijeko nužde da žena proučava javne i političke zadatke, koji idu uporedo sa vremenom i da se žena, uvijek u zajednici sa mužem posveti javnosti. Živim nam je primjerom moderne žene u Italiji pjesnikinja Ada Negri, koja svoje socialne ideje bazirane na čistom demokratizmu propagira ne samo u pjesmi već i u svom javnom djelovanju. Za to nema izobraženijeg radnika u Italiji, a da ne će o njoj govoriti najvećim ushićenjem.

Nego protiv gorenavedenim zahtjevima, svi neprijatelji socialnog napretka i razvitka najenergičnije se bra-

ne proti tome, a glavno im je oružje u rukama - ljubav. Ni jedna riječ nije tako rdjavo upotrebljavana, a opet ni jedna kao ona ne sadržava u sebi toliko supersticija. Ljubav — za kojom se smiješe i igraju kolo putenost, egoizam i druga im braća — pod izlikom svetinje braka, u životu igra tu ulogu, da očuva ono što se zove blud, pa on bio neznam u kom obliku.

Do sažaljenja su smiješne one dekadentske fraze o ženi. Jedni ju nazivaju spasiteljicom, drugi misterioznom pojavom, treći andjelom čuvarom bračnog gnijezda i kako li se mogu nazvati sve te trubadurske fraze, koje za jezgrom imaju pišljiv bob. A kad se onako dublje zavezemo u sve to i kad uočimo čistu tendenciju svih tih „uzdisaja“ proizlazi, da se iza tih čarobnih i zamamljivih kulisa krije zgoljna lakomost za novcem, požuda za putenošću, želja da se najmi bezplatno kuharica, ili u slučaju bolesti njegovateljica, sve u jednom samom individuumu, a što se sve opet može da nazove egoizmom najniže vrsti pa i bezobraznošću.

Ovakav muž, kojemu se iza ljubavi kriju sve one mrzke želje, a koga bi mogli nazvati paušalnim mužem, takav muž u braku vidi samo konac, vidi svršetak svog duševnog napora i nastojanja. Ili je postgao ono za čim je žudio, ili se u toj svojoj novoj zajednici čuti tako usko spojenim, da ni ne osjeća za vanjski svijet. U tom momentu — osobito u slučaju ako je dobio lijepu ženu i još ljepšu svotu novaca — postaje egoista a malo po malo ispolji se u mizantropa. Tako i najbolja njegova svojstva (a i ženina), jer nisu u neprestanoj vježbi, zakrčljave, nije mu ni na kraj pameti, da i on kao i žena mu imaju podpuno pravo da u javnosti djeluju.

Naprotiv: zdravi i jaki muževi u braku vide istom početak uzajamnog razvoja i napretka i početak zajedničkog rada. Brak nije samo spoj duša i sopstveno ujedinjenje samostalnih individuuma — sve je to sporedna stvar; već brak je izvor snage, centrum svih poticaja, koji imaju da djeluju na muža i ženu, pa da oni prema tome uzajamno i zajednički rade i djeluju u javnom životu, jer prava na to niko ih ne može da liši.

Nego prava će ljubav nastati kod nas istom onda, kad ona ne bude stajala pod uplivom katoličke askeze, koja u tom pretjerava i odveć ju idealise. Taj ideal ne će se nikada ukloniti razvratnom nečistoćom, koja opet farizejski uzdiše za sentimentalnim i romantičkom čistoćom: već jedino muževnim poštenjem i značajem, jer se opet čistoća ne sastoji u fizičkom djevičanstvu, već u jakoj i snažnoj muževnosti. Katolicizam n. p. asketički prikazuje ideal madone dok istodobno podkopava njegovo dostojanstvo svojim grubim nazorom o ženi i njenoj nepravednoj nejednakosti i inferiornosti. Na taj je način katolicizam uzgojio osobiti puteni jezuitizam, dok u praksi sa svojim svećeničkim celibatom daje vrlo rdjav primjer. —

(Sliedi)

DOPISI.

Zadar. — Na 21. ov. mj. pred ovdješnjim pokrajinskim sudom vodila se je rasprava proti popu Anti Petrisu presjedniku seoske blagajne u Rabu. Osudjen je na 7 dana strogoga zatvora, nezamjenjiva u globu, s razloga, što je kao presjednik seoske blagajne, prilikom zadnjih izbora za Beč, pravio pritisak na članove blagajne, govoreć im da će moći dobiti zajam samo oni, koji budu glasovali za Don I. Prodana.

Sramotno je i nepošteno da se seoske blagajne upotrebljavaju za političke i strančarske svrhe. Njihova je svrha da se seljak ekonomski i politički oslobodi, dočim

većina svećenstva ustraja ih da mase ekonomski oslobode, a politički sasvim zarobe.

Spljet. — Politički komesar Duré, koji je za zadnjih škandaloznih izbora javno agitirao za monsignora Bulića, osuđen je radi prekršaja izbornog reda i radi uvrieda na 10 dana zatvora ili na 100 Kr. globe. Rasprava je bila interesantna. *Priznao je c. k. komesar da je svom žestinom agitirao za Bulića al da nije napadao ni vriedjao d.ra Smodlaku.* Čestitamo Buliću, Mihaljeviću i Trumbiću na ovakim kortešima. Duré će — mislimo — za svoje mučeničtvo dobiti zlatni krst!

Sinj. — Fratarsko-Marovičeva banda rastrubila je kroz „Narodni List“ i „Hrv. Rieč“ da se je iza svršene Alke prigodom govora našeg načelnika g. Kr. Tripala, sav skupljeni sviet demonstrativno odalečio. Ovako bezobrazno mogu lagati samo sinjski samostanci i trbušasti afaristi. Osim nekoliko fratara nitko se drugi nije ni makao, svak je ostao na svom mjestu pomljivo slušajući riječi svog načelnika, kojem se je oduševljeno klicalo. (I nekoliko naših uglednih Šibenčana bijaše taj dan u Sinju. Oni ne opaziše nikakove demonstracije i čudom se čudiše što pomenute novine pišu. Op. Ur.)

Skradin. — Za ilustraciju skradinskih odnošaja donasamo ovaj zanimivi cvijetak iz ciklusa pašovanja općinske gospode. „Velemožni“ Spiro Škubonja prvi opć. prisj. rodjen u Buvalima a koji je kao trut zajašio na imanje Srbina Lukačevića u svojoj mržnji slomi zub na Simu Berića trgovca i krčmara iz Varivoda. Da realizira taj svoj demonski jal, stade jednog dana pred žandarmskog vodju i kaza mu da je Simo Berić opsovao Njegovo Veličanstvo i da za to ima svjedoke Bedricu i još nekoga. Oružnik, kao pametan, reče mu nek ostane tu, i tako mu ne dade prilike da *podmiti* ili nadje *krive* svjedoke, kao što je njegova prvobitna nakana i bila. Oružnik međjutim, dade pozvati Bedricu i još jednog svjedoka, koga bijaše šjor Škubonja citirao i upita ih da li će oni eventualno pred sudom posvjedočiti uvrijedu Veličanstva izrečenu po Simi Beriću. Oba zanijekaše, čemu bijaše svjedokom glavom, sam oružnik. Stvar takodjer bijaše predana Drž. Odvjetniku, ali ovaj — naravno! — bijaše u pomanjkanju dokaza i odustane od svega.

Za ovu potvoru šjor Škubonja bi optužen po gosp. Simi Beriću i osuđen na **jedan mjesec dana** tamnice. — Čujemo da mu je osuda pretvorena u globu, što po našem kaz. zak. ne bi smjelo da bude, jer je Škubonja više puta bio kazneno osuđen.

Isti ovaj gospodin jest pretendat stolice skradinskog načelnika i desna ruka ugojenog furtimaša popa Kragića, koji sam sebi kuje slavopjeve u „Hrv. Kruni“. Zaista, Škubonja je najljepši cvijetak, što ga je furtimaš Kragić ubrao i za svoj opatski šešir zadjenulo.

Takovoj družbi viču poštenu Skradinjani: Prosit!

RAZNE VIJESTI.

Hrv u Lici. Franko-furtimaška crna banda, koja služi protunarodnoj hrvatskoj politici i koja je u cijelom hrvatskom narodu omražena, laća se najpodlijih sredstava i svojom zalupanom politikom prouzrokovala je, da se u Lici prolila bratska krv. Ta crna banda, koja

stoji u službi starog lisca Beča i ohole Pešte, uzela si je za zadaću da pocijepa jednokrvnu braću: Hrvate i Srbe. Sukob, koji je nastao u Lici u Sv. Roku, djelo je crnih duša, ujedinjenih zlotvora našeg naroda. Karakteristično je da ob ovom nemilom događaju, kojeg je osudila svakolika naša poštena štampa, jedna novina muči ko zalivena, premda je u svoje doba i to nedavno krvoločnim člancima napadala varalicu Franka i premda se znade, da je ona prolivena krv plod protunarodne politike, koju vode Frank i furtimaši ti zakleti neprijatelji svakog napredka i zdravije politike. Zašto opet ta novina prelazi preko važnih pitanja naše novije politike, kao što je te srpsko-hrvatsko pitanje.

Odgovor je po prilici ovaj: Ne smijemo od popova i fratara. — Njima ne ide u glavu to blaženo srpstvo i pravoslavje.

Vatikan i Poljaci. U Gnjeznu ima se popuniti biskupska stolica. Dosad su na nju imali pravo samo Poljaci. Njemci i njihova diplomacija uložiše sve sile da na to mjesto zasjede biskup njemačkih osjećaja. Po stalnim informacijama Poljaci su uvjereni da će Papa udovoljiti njemačkoj diplomaciji. Ta stara je stvar da kod Vatikana pravice nema, osobito kad se tiče nas Slavena. On za volju dobrih diplomatskih odnošaja sa *luteranskom pruskom vladom*, žrtvuje važni poljački narod, kao narod katolicizma. Nešto slična je i s pitanjem naše glagoljice. Za udovoljit Beču, zabranjuje nam se ono na što naš narod neoborivo pravo ima.

Austrija u Bosni. Bosanska sveučilišna omladina ozbiljno je bila pregnula okolo podizanja analfabetskih tečaja širom Herceg-Bosne. Austrijska vlada, kojoj ne stoji u računu da se tamošnji narod nauči čitati i pisati t. j. da se osvijesti i duševno podigne, zabranila ih je s uzroka, da sveučilišni djaci nemaju dovoljne kvalifikacije za valjano poučavati odrasle nepismene. I na taj način Austrija vrši svoju kulturnu misiju u zaposjednutim zemljama.

Učiteljska skupština. Ovih dana obrdžala se svečana skupština hrv. književnog i pedagoškog zbora i Saveza hrv. učitelja u Zagrebu. Skupština je bila brojno posjećena. Milo nam je istaknuti da je i u ovim učiteljskim društvima, kao i u većem dijelu banovinskog učiteljstva zavladao *napredan* duh. Skupštinu je otvorio predsjednik zbora prof. Stj. Basariček jakim govorom, prožetim savremeno-naprednim idejama, ističući *slobodu* stvaranja, poštovanje *individualnog mišljenja* i svačijeg uvjerenja. Basaričekov govor kao i organizacija učitelja u Banovini nek služi za uzor dalmatinskom učiteljstvu i njihovom mršavom Savezu.

Skupština stranke prava. Dneva 22. ov. mj. držala se je u Zagrebu glavna skupština hrv. stranke prava. — Prisustvovalaše do jedno 700 pouzdanika i D.r Hribar načelnik Ljubljane i zastupnik narodno-napredne stranke. Stranka je napokon označila i svoj kulturni, gospodarstveni, socialni i politički program. Istakla je i slogu sa Srbima, kao jedan od glavnih temelja današnje novije politike.

Hrvatski „Sokol“ u Biogradu. Dne 1. rujna ov. god. biti će svečano otvorenje hrvatskog „Sokola“ u Biogradu kraj Zadra. Već je po svuda razaslan program svečanosti, koja će trajati samo taj dan. Mladom „Sokolu“ želimo svaku sreću. Ni najžešća mu oluja ne polomila krila!!